

Milena Mileva Blažič

**Jana Bauer: *Groznovilca v Hudi hosti*.
Ljubljana: Sodobnost International, 2011.**

Med avtorje mlajše generacije, pred katerimi je čas, da umetniško zorijo in dozori, zagotovo sodi Jana Bauer (1975), diplomirana dramaturginja, mladinska pisateljica, urednica in prevajalka. Njeno sodobno pravljico ali fantastično pripoved *Groznovilca v Hudi hosti* (bila je med finalisti za nagrado večernica) sestavlja enajst zaokroženih kratkih zgodb. Besedilo temelji na tradicionalni zgradbi: uvod (odhod od doma) – jedro (zaporedje fantastičnih dogodivščin) – zaključek (vrnitev domov). Znotraj klasične strukture je avtorica inventivna na besedni (npr. brozga iz zlate rozge, groznovilca, Ježni Ježum, rompus buu, zoprnoha idr.), povedni (npr. naslov *Groznovilca ukroti Divjalo*, “Jež sem in ne krtača za tvoje svedre”, veverico oblije kurja polt) in besedilni ravni (intertekstualnost).

Zanimivo je, da je literarnoteoretična aplikacija teorije Maxa Lüthija (*Evropska pravljica: narava in forma*, Ljubljana: Sophia, 2011) primerna za analizo sodobne pravljice, ki je enodimenzionalna, vse se dogaja na ravni čudeža, ki je v fantastični pripovedi samoumeven. Avtorica pravljичnih dogodkov ne razlaga in ne utemeljuje, ampak jih le prikazuje. Značilni so tudi ploskovitost, ljudje, živali, narava, razdalja med svetovi in prostori je hkrati velika in majhna. Slog je abstrakten, popotnik ali pravljичni junak oziroma junakinja je subverzivna oseba, je deklica in popotnica, ki potuje v nenavadnem transportnem sredstvu, letečem čajniku. V delu so, kot se za pravljico spodobi, prisotni stalni obrazci (nekoč, nekje), števila, uvodni in zaključni obrazci (nekaj, nekdo, nekam ...), skrajnosti (lep, dober, grd, zloben ...) ter dogajalna linija z večjim številom epizod. Junakinja groznovilca je hkrati izolirana in univerzalno povezana, vsaka epizoda je zaključena, zasledimo ponavljanja (je ponavljal, je zgodbo ponovil, čajniko ponovil, tiho ponovil, kar naprej ponavlja ...) , naključja (“Močerad, ki je bil slučajno priča hudim dogodkom ...”) in čarobnost (čarobna mivka, čarobni prah) ter motivne drobce (jež gradi jez (*Medved Pu*, Mali bober in

odmev idr.)). Zgodbe karakterni in tematsko zanimivo dopolnjujejo razni stranski liki v živalskih podobah (jež, polh, sova, veverica idr.). Zgodbe prinašajo inovativno kombinacijo sublimacije in vsevklučenosti: čudež zahteva trud ("Prav zares se moram potruditi ..."), mitični motivi, obredi (prijazna vabila, vabilo na knjižno čajanko), navade (trapaste navade), šege (dvorjenje, poimenovanja, žalovanje) ter hkratno utesnjenost (Huda hosta) in širjave (od daleč, tako daleč, že predaleč, le predaleč), enotnost in mnogoterost. Pojmovanje časa in prostora je krožno, zato se bralcu razkriva cikličnost, sveti čas (vedno, vedno raste, vedno štel, vedno tekel, vedno je zmagala).

V sodobni pravljici izstopajo medbesedilne povezave na ravni prenosa, posnetka in opisa.

Na ravni prenosa oziroma jezikovnih izrazov so prisotne citatne figure: avtorica parafrazira pogovore (smeh je pol zdravja) in frazemom podeljuje prenovljeno obliko, uporabi jih na primer v srednjem spolu ("Že tri dni nisem ne jedlo ne spalo."). Na ravni prenosa besedilnega sveta je citatna figura izposojanje oseb, motivov (robidovo trnje) in dogajalnih prostorov (Huda hosta). Na ravni prenosa jezikovnega izraza in besedilnega sveta je citatna zvrst variacija na temo in motive. Na ravni posnetka avtorica vpeljuje izrazne reminiscence, npr. zvočne (npr. Grozovita Grozla; Ježni Ježum; puška – hruška; "Jesen je Hudo hosto oblikovala po črki M. V mrzlo, mokro in megleno.") ali besedne (Ježumila – Bogomila) ter oblikovne. Na ravni posnetka najdemo tudi motivno-tematske reminiscence (F. Milčinski: Zvezdica Zaspanka ("Sova je prebrala: 'Ukrotila si veter. Odslužila si kazen. Zdaj se lahko vrneš domov.'")); oblikovno-zgradbene citate (*Medved Pu*), arhetipske situacije, in/ali like (Rdeča kapica – groznovilca s čepico). Medbesedilne navezave lahko najdemo tudi na ravni motivov in zgodbe (A. Lindgren: Pika ima čajanko, groznovilca pa priredi knjižno čajanko; A. A. Milne: *Medved Pu*, Sivček izgubi rep – pri groznovilci živali organizirajo iskalno akcijo in iščejo njen zlatnik).

Na ravni opisa so prisotne metafikcijske digresije (groznih zgodb, pol zgodbe, je zgodbo ponovil še sovi; zbirka pravljič, pravljičice o princesi, čudovite pravljičice, so bile pravljičice odlične ipd.).

Avtorica uporablja elemente subverzivne mladinske književnosti in prvine estetike grdega (prav grdo, grdoba, groznovilca). Zanimiv je avtoričin imaginarij rož (jagode, maline, medvedove hruške, mačja trava, pasja češnja, regratovi cvetovi, robide, robidovo trnje). Prostor in čas v *Groznovilci v Hudi hosti* sta postavljena v gozd (breza, bukev, hrast, mah, brezno, duplina), v katerem prebivajo živali (bober, deževnik, dihur, jež, krt, medved, močerad, polh, podlasica, šoja, vidra, veverica, žabec,

žolna). Naloge ali preizkušnje (popiti potok, prestaviti drevesa, ukrotiti veter, ukrotiti divjalo ipd.) so inventivne in slogovno utemeljujejo ter zapolnjujejo strukturne zakonitosti po V. Proppu.

S srednje obsežno sodobno pravljico ali fantastično pripovedjo se Jana Bauer vpisuje v sodobno slovensko mladinsko književnost kot inventivna avtorica, ki se intertekstualno navezuje na svetovno (*Medved Pu*, *Pika Nogavička* idr.) ter slovensko mladinsko književnost (S. Makarovič, N. Grafenauer) ter domiselno povezuje koncept tradicionalne (didaktične) in sodobne (subverzivne) mladinske književnosti. V obravnavanem književnem besedilu junakinja ni tradicionalna, ne upošteva pravil, ampak na osnovi negativnih izkušenj pride do pozitivnih spoznanj. Avtorica v tipičnem postmodernističnem besedilu za mlade, ki temelji na intertekstualnosti in vsebuje izvirne prvine, obravnava problemsko tematiko: otroka, ki ni apriori ubogljiv, čist in spodoben kot v tradicionalni književnosti, ampak je na poti subjektivizacije. Groznilca postaja samostojna, ne sicer v skladu s pričakovanji odraslih (npr. prababice), ampak je bistra, daleč od popolnosti, zato živa, neidealizirana ter sorodna sodobnim otrokom in bralcem.

Sodobna slovenska mladinska književnost po letu 2000 oziroma 2010, po generacijski praznini, ki so jo kakovostno zapolnili ilustratorji, z mladimi avtorji napoveduje generacijo domiselnih in izobraženih avtorjev, ki bodo sicer potrebovali več časa, da znotraj potrošniško usmerjenega sistema mladinske književnosti svoja kakovostna mladinska besedila ustrezno predstavijo bralcem.